

Hyvää kohtelua koskeva suunnitelma

Puistonmäen tukikodissa laaditaan yleinen hyvää kohtelua koskeva suunnitelma osana omavalvontasuunnitelmaa. Suunnitelma nojaa lastensuojelulain (417/2007) 61 b pykälään.

Suunnitelman tarkoituksena on tukea lastensuojelulaitokseen sijoitettujen lasten ja nuorten itsemääräämisoikeutta ja luoda avoimuutta sekä yhteisymmärrystä Puistonmäen sääntöihin ja toimintatapoihin. Tällä suunnitelmalla pyritään rajoitustoimenpiteiden käytön ennaltaehkäisyyn sekä parhaimmillaan vähentämään rajoitusten käytön tarvetta kokonaisuudessaan.

Hyvää kohtelua koskeva suunnitelma on laadittu yhdessä lasten ja nuorten kanssa, jokaista yksilöllisesti kuullen, haastatellen ja selittäen, ja siinä on suoria lainauksia lasten näkemyksistä aiheeseen liittyen. Suunnitelma on toiminut avoimena kasvatuksellisena keskusteluna lasten kanssa sekä koulutuksellisena keskusteluna henkilökunnalle. Valmis suunnitelma on käyty yhdessä läpi nuorten kanssa Nykissä eli nuorten yhteisökokouksessa, joka pidetään kuukausittain. Nykin tarkoituksena on edistää yhteisöllisyyttä, joka lukeutuu Puistonmäen päätoimintaperiaatteisiin. Nykki osallistaa lapsia ja nuoria, ja sen kautta he saavat tuoda ohjaajien työyhteisökokoukseen käsiteltäväksi asioitaan, ehdotuksiaan ja huomioitaan. Työyhteisö käsittelee kaikki Nykissä esille nousseet asiat ja antaa niihin palautteen tai vastauksen vielä erikseen.

Valmistuttuaan (04/21) suunnitelma lähetettiin jokaisen Puistonmäkeen sijoitetun lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Suunnitelman pohjalta on teetetty Puistonmäkeen myös huoneentauluja näkyville paikoille.

Suunnitelmaa arvioidaan ja tarkistetaan vuosittain, ja vuonna 2021 valmistunutta versiota on päivitetty tarpeenmukaisesti. Elokuussa 2024 suunnitelman kielellistä asua on hienosäädetty esimerkiksi lauserakenteita ja sanamuotoja muokaten sekä kappalejakoa hioen. Kasvatuksellisen keskustelun yhteydessä lapsilta ja nuorilta on myös heidän ikä- ja kehitystasonsa huomioiden kysytty ajantasaisia ajatuksia suunnitelmassa käsitellyistä aiheista, kuten itsemääräämisoikeudesta, säännöistä ja rajoitustoimenpiteistä. Heidän ajatuksensa on liitetty suorina lainauksina aiemmin koottujen tilalle. Lasten ja nuorten kasvaessa ja kehittyessä sekä yksikön kokoonpanon osittain vaihduttua, uusien ajatusten kerääminen on nähty merkittävänä osana sekä suunnitelman päivitystä että lasten osallisuuden vahvistamista.

Vuoden 2025 päivityksessä hyvää kohtelua koskevaan suunnitelmaan tehtiin vain pieniä ajantasaistuksia.

ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS

Itsemääräämisoikeus käsitteenä pitää Puistonmäen tukikodissa sisällään ihmisoikeudet, oikeuden vaikuttaa omiin asioihinsa, kuulluksi tulemiseen sekä koskemattomuuteen. Lasten ja nuorten ikätasoista itsemääräämisoikeutta vahvistetaan, tuetaan ja ylläpidetään suunnittelemalla arjen rakenteita, sekä kehittämällä toimintakulttuuria palvelemaan tätä tavoitetta. Itsemääräämisoikeus on oleellinen osa lasten ja nuorten hyvää hoitoa ja kasvatusta, ja Puistonmäessä se toteutetaan yksilöllisesti lapsen ikä- ja kehitystaso huomioiden, tarpeellista valvontaa, hoivaa ja huolenpitoa unohtamatta.

Puistonmäen tukikodissa tuetaan persoonallisen identiteetin kehittymistä, ja jokainen lapsi saa olla oma itsensä. Tämän turvaamiseksi esimerkiksi kenenkään seksuaalisuutta ei kyseenalaisteta, erilaiset kulttuurit huomioidaan työskentelyssä, ja jokainen saa vapaasti toteuttaa omaa uskontoaan ja kulttuuriaan, muut huomioon ottaen.

Lasten ja nuorten toimijuuden sekä osallisuuden vahvistaminen on osa itsemääräämisoikeuden toteutumista. Jokaisen lapsen ja nuoren yksityisyyttä kunnioitetaan, ja heillä omat huoneet, joiden sisustukseen he saavat itse vaikuttaa. Nuoret saavat toteuttaa omannäköistään arkea, ja he pystyvät konkreettisesti vaikuttamaan siihen omalla toiminnallaan. Lapsia ja nuoria osallistetaan kiertävän ruokalistan laatimiseen, ja näin turvataan, että heillä on mahdollisuus mielipiteillään vaikuttaa tarjottavaan ruokaan. Hyvinvointia tuetaan esimerkiksi mahdollistamalla mieleinen liikunta sekä harrastukset. Yhteydenpito läheisiin sekä ystäviin mahdollistuu päivittäin, eikä tätä rajata kuin erittäin painavista syistä, aina sosiaalityöntekijän kanssa yhteistyössä.

”Kaikki nuoret ovat samanarvoisia.”

”Itsemääräämisoikeus on sitä, että saan itse päättää kuka muhun koskee, ja että mulla on oikeus tulla kohdelluksi hyvin, ja ettei muhun käytetä esimerkiksi fyysistä tai henkistä väkivaltaa.”

”Ohjaajat arvostavat meitä ja kohtelevat meitä hyvin. Ne antaa meille mahdollisuuden vaikuttaa meidän omiin asioihin.”

”Täällä saa olla juuri sellainen kuin on.”

HOITO JA HUOLENPITO PUISTONMÄESSÄ

Puistonmäen tukikodissa lasten ja nuorten hyvän hoidon mahdollistavat selkeät toimintatavat ja arjen rakenteet. Puistonmäen aikuiset ovat turvallisia, saatavilla ja läsnä. Aikuiset ovat kiinnostuneita lasten ja nuorten tekemisistä, menemisistä sekä seurasta, jossa nämä vapaa-aikaansa viettävät. Aikuiset havainnoivat lapsia ja nuoria herkillä tuntosarvilla. Lapset ja nuoret nähdään yksilöinä, ja tasa-arvoisen sekä arvostavan kohtaamisen mahdollistamiseen käytetään aikaa. Puistonmäessä epäasialliseen käytökseen puututaan, ja ennaltaehkäisevän työskentelyn kautta pyritään vähentämään lasten ja nuorten tarvetta hakea rajojaan negatiivisin menetelmin, kuten päihteiden avulla.

Hyvän kohtelun perusperiaatteita yksikössämme ovat oikeus terveelliseen ja monipuoliseen ravitsemukseen, riittävään lepoon, liikuntaan ja muuhun mielekkääseen tekemiseen sekä hyvään perushygieniaan. Näiden periaatteiden toteutumiseen pyrimme vaikuttamaan esimerkiksi osallistamalla lapsia ja nuoria kiertävän, ravitsemussuosituksia noudattavan ruokalistan laatimiseen. Riittävän levon varmistamiseksi teemme lasten ja nuorten kanssa sopimuksia puhelimen käytöstä yöaikaan. Mielekästä toimintaa järjestämme lasten ja nuorten toiveita kuunnellen, ja lisäksi kaikkia tuetaan löytämään itselleen mielekästä harrastustoimintaa. Puistonmäessä aikuiset varmistuvat lasten ja nuorten hyvän hygienian toteutumisesta, ja heitä opetetaan huolehtimaan omasta hygieniastaan itsenäisesti ikä- ja kehitystaso huomioiden.

Työskentely Puistonmäessä on suunnitelmallista, johdonmukaista sekä tavoitteellista. Päivittäisillä, laadukkailla raporttijailla varmistetaan suunnitelmien toteutuminen, ja havaintoihin perustuva oikea-aikainen puuttuminen lapsen tai nuoren tilanteeseen tarpeen vaatiessa. Puistonmäessä pohtivat, reflektiiviset raportit ovat laadukkaiden prosessien takeena, ja näissä yhteyksissä lähiesimiehellä on mahdollisuus ohjata työskentelyä yhdessä sovittuun suuntaan. Työskentelyä seurataan ja kehitetään aktiivisesti raporttien lisäksi myös kerran kuussa kokoontuvien työyhteisökokouksien avulla.

"Meistä pidetään hyvää huolta. Meillä on riittävästi vaatteita ja täällä saa tarpeeksi ruokaa. Saadaan harrastaa mitä halutaan."

"Ohjaajat osaavat kohdella meitä hyvin. Ne neuvoo ja auttaa meitä tekemään asioita, joita me ei ite pystytäkään tekemään."

"Ohjaajat pitävät meistä huolta olemalla ystävällisiä ja ajattelevaisia."

SÄÄNNÖT JA RAJOITUKSET

Säännöt, rutiinit ja rajoitukset ovat merkittävä osa lasten ja nuorten huolenpitoa, ja ne luovat perustan turvalliselle kasvuille ja kehitykselle. Puistonmäessä säännöt laaditaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa, ja niissä kuunnellaan jokaisen mielipidettä. Rajoitusten käytön yhteydessä huolehditaan kaikkien yksikössä olevien turvallisuudesta.

Puistonmäen tukikodissa yhdessä sovittuja sääntöjä ovat esimerkiksi kotiintuloajat, kaikkia kunnioittava käytös, sopimukset puhelimen käytöstä ja puhelinsovellusten lataamisen seuraaminen nuorimpien kohdalla. Säännöt ovat aina hyvin perusteltuja, lasten ja nuorten edun mukaisia. Sääntöjä voidaan myös räätälöidä lapsen tai nuoren henkilökohtaisen tilanteen mukaan, näin turvaten lasten ja nuorten mahdollisuus aidosti vaikuttaa elämäänsä.

"Sääntöjä on siksi, ettei ketään sattuisi."

"Säännöt opettaa meitä aikuistumaan ja olemaan itsenäisiä."

"Puistiksessa ei saa kiusata."

"Muita nuoria ja ohjaajia kohtaan pitää käyttäytyä kohteliaasti."

"Joissain säännöissä on järki ja joissain ei."

"Ne opettaa meille ettei kaikkea voi vaan tehdä ilman että ajattelee seurauksia. Ettei ajateltais kaiken olevan itsestään selvää."

"Sääntöjen rikkomisella on seurauksia."

"Jos ei mene kouluun tai sovittuun menoon tai siivoa siivouspäivänä, pitää viettää päivä Puistiksessa."

Rajoitusten käyttö

Puistonmäessä vuoden 2025 aikana on käytetty seuraavia rajoituksia: kiinnipitäminen (55 kpl, joista huoneeseen siirtoja 34kpl), aineiden ja esineiden haltuunotto (9kpl), liikkumisvapauden rajoittaminen (3kpl), omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen (2kpl), henkilön tarkastus (1kpl) sekä yhteydenpidon rajoittaminen (1kpl).

Rajoitusten käytön edellytykset ja päätöksentekovelvollisuudet nojaavat lastensuojelulain lukuun 11. Lastensuojelulain 61 a pykälän mukaan rajoituksia saadaan käyttää vain, mikäli rajoitus on lapsen tai nuoren edun mukainen, sekä oikeassa suhteessa lapsen ja nuoren ikä- ja kehitystasoon nähden. Rajoitustoimenpiteet ovat perusteltuja ja tarkoitukseen sopivia. Lapsen tai nuoren mielipide rajoituksesta selvitetään. Rajoituksia toteutetaan ja käytetään vain tilanteissa, joissa se on välttämätöntä lapsen, nuoren tai muiden läsnä olevien turvallisuuden kannalta eikä lievemmat keinot sovellu tai ratkaise tilannetta. Työyhteisöä myös koulutetaan esimerkiksi kiinnipitojen ehkäisemiseen (MAPA). Kiinnipitoja vaatineet tilanteet käydään aina työyhteisönä läpi, ja pohditaan lapsen tai nuoren vointia yhdessä psykiatrian poliklinikan kanssa. Moniammatillisen yhteistyön tuloksena pienempien lasten oireilua on saatu hallintaan, mikä puolestaan on vähentänyt hoidollisten kiinnipitojen tarvetta huomattavasti.

Rajoitustoimenpiteet toteutetaan turvallisesti lapsen ja nuoren ihmisarvoa kunnioittaen, hänen yksilöllinen tilanteensa, perustarpeensa, ikänsä, sukupuolensa sekä kulttuurillinen ja uskonnollinen taustansa huomioiden. Rajoitus ei sisällä loukkaavaa kohtelua, väkivaltaa, alistamista tai kurittamista, ja sen käyttö lopetetaan heti, kun sitä ei enää nähdä tarpeelliseksi. Rajoitusta ei koskaan käytetä rangaistuskeinona eikä sen käytöllä aiheuteta lapselle tai nuorelle vahinkoa tai haittaa, vaan sillä pyritään turvaamaan ja suojelemaan lasta ja nuorta.

Rajoitusten käyttöä varten on laadittu selkeät säännöt ja työnjako. Rajoitustoimenpiteiden kannalta ennakointi, kiireettömyys sekä yhteisten toimintaohjeiden ja sääntöjen noudattaminen nähdään tärkeänä. Puistonmäessä olevien lasten ja nuorten turvallisuudesta huolehditaan, esimerkiksi ohjaamalla heidät turvallisesti omaan huoneeseensa.

Rajoitusten käytön yhteydessä työntekijöiden turvallisuudesta huolehditaan riittävällä henkilöstömäärällä ja yhdessä sovitulla toimintaohjeilla. Tilanteet käsitellään ja puretaan työyhteisön sisällä niiden vaatimalla tavalla. Tilanteista, joissa esimerkiksi työntekijöihin kohdistuu väkivaltaa tai sen uhkaa, on mahdollista keskustella enemmän myös työnohjaajan kanssa.

Rajoitusten käyttöä ennen, tai joissakin tapauksissa – kuten kiinnipito – jälkeen, keskustellaan lapsen tai nuoren kanssa yhdessä tilanteesta, mikä on johtanut rajoitusten käyttöön. Lasta tai nuorta kuullaan heidän mielipiteensä selvittämiseksi, esimerkiksi rajoituksen tarpeellisuudesta.

Rajoituksista laaditaan aina kirjallinen rajoituspäätös, johon kirjataan tapahtumien kulku mahdollisimman tarkasti, ja näin myös vahvistetaan lapsen tai nuoren sekä työntekijän oikeusturvaa. Rajoituksista informoidaan välittömästi jokaista asiaankuuluvaa tahoa, eli rajoituksen kohteena olleen lapsen tai nuoren huoltajia sekä vastaavaa sosiaalityöntekijää. Rajoituspäätös käydään aina läpi yhdessä lapsen tai nuoren kanssa. Lapsille ja nuorille kerrotaan heidän oikeusturvakeinoistaan. Jos lapsi tai nuori kokee rajoituksen epäoikeudenmukaiseksi, on hänellä oikeus valittaa päätöksestä ja tehdä kantelu. Työntekijät voivat auttaa valituksen laatimisessa.

”Rajoitustoimenpiteitä käytetään siksi, että kaikilla olisi turvallinen olo.”

”Niitä käytetään siksi, ettei kukaan voi satuttaa itseään tai toisia tai tehdä mitään laitonta.”

”Kiinnipidon näkeminen pelottaa.”

”Rajoitustoimenpiteiden jälkeen on kysytty ymmärrätkö miksi ne on tehty ja juteltu yhdessä.”

”Niitä ei tehdä turhaan.”